

A Csíki Lapok történetének első korszaka

A 19. század végére megteremtődtek Csíkszeredában egy helyi lap kiadásának a feltételei. A város rendelkezett saját nyomdával, kialakult egy értelmiségi elit, amely egy helyi lap szerkesztését magára merete vállalni. A vármegyei hivataloknak Csíksomlyóról Csíkszeredába való át-helyezésével létrejött egy igényes tisztviselői réteg, amely képes volt egy helyi lap fenntartására.

Bartha Ignác királyi ügyész és társai indítványára 1888. december 13-án egy zártkörű tanácskozást tartottak a csíkszeredai városháza tanácskozótermében. A tanácskozást Imecs F. Jákó csíksomlyói főgimnáziumi igazgató vezette, a megbeszélésen 26 személy vett részt. Döntés született, hogy Györgyakab Márton nyomdájában 1889-től kezdődően *Csíki Lapok* címmel egy szépirodalmi és társadalmi hetilapot adnak ki. Szerkesztőnek megválasztották dr. Bocskor Béla ügyvédet, főmunkatársnak Vitos Mózes nyugalmazott katolikus lelkészt és Molnár László ügyvédjelöltet. A szerkesztőnek évi 150 forint honoráriumot szavaztak meg. Ugyanakkor Györgyakab Márton nyomdáznak az esetleges károsodásért 400 forint erejéig egy aláírási íven kezeséget vállaltak a jelenlévő személyek: Imecs F. Jákó, Bartha Ignác, dr. Betegh Antal, Molnár Lajos, dr. Molnár Károly, Élthes Elek, Csedő István, Varga Ferenc, Bálinth Lázár, Benedek Gábor, Bocskor Ádám, dr. Bocskor Béla, Heigel Lipót, Pál István és Imreh Dénes. Dr. Bocskor Béla a 25 éves jubileumi számban írt visszaemlékezésében még a következő alapító személyeket említette meg: Murányi Kálmán, Domokos János, Hosszú Ferenc.

Dr. Bocskor Béla így emlékezett vissza a *Csíki Lapok* mutatványszámának elkészülésére: „*Sem felelős szerkesztő, sem főmunkatársak, soha sem láttuk, hogy mint szerkesz-
tenek lapot. De hát a határozat megvan. Erkölcsileg kötelez. Elő tehát azzal a tollal! Szegény Vitos, szegény Laci! Egy hét alatt összeírtak annyit, hogy az „Az Újság” is megelt volna vele. És ez volt a baj. Mert, hogy én ezt a sok cikket mind át-
olvassam, izlésemnek megfelelően átkorrigáljam? Olyan nincs! Írtam tehát nappal, írtam éjjel. Eltéptem vagy hat vezércikket, egy néhány tárcát, temérdek napi hírt és apró hír-
detést, valamint szerkesztői üzenetet. Elővettem Vitost, elő Molnár Lacit, ceruzával huzigáltam, ollóval vagdostam. És még sincs semmi! A nyomdász inas pedig minden félórában megjelent a kéziratért. Végre mégis. [...] Szóval a Nagy Karácsony előtti napon ki volt szedve a mutatványszám. Estére maradt a tördelés, a kefeleyenomat és a korrektúra, éjfélkor pedig borba mártottuk a Csíki Lapoknak legelső példányát. Györgyakab Márton ragyogó arccal magyarázta ugyanis, hogy a nevezetes irodalmi termékek első példányát az e cél-
ra készen tartott veder borban megáztatással edzik a jövő életre. [...] Pompás szokás ez, s az éjfélt terített asztalnál csupán azt sajnálta a vendégszerető kiadó és neje, hogy Vitosnak az éjfélt misén van elfoglaltsága, Molnár Lacit*

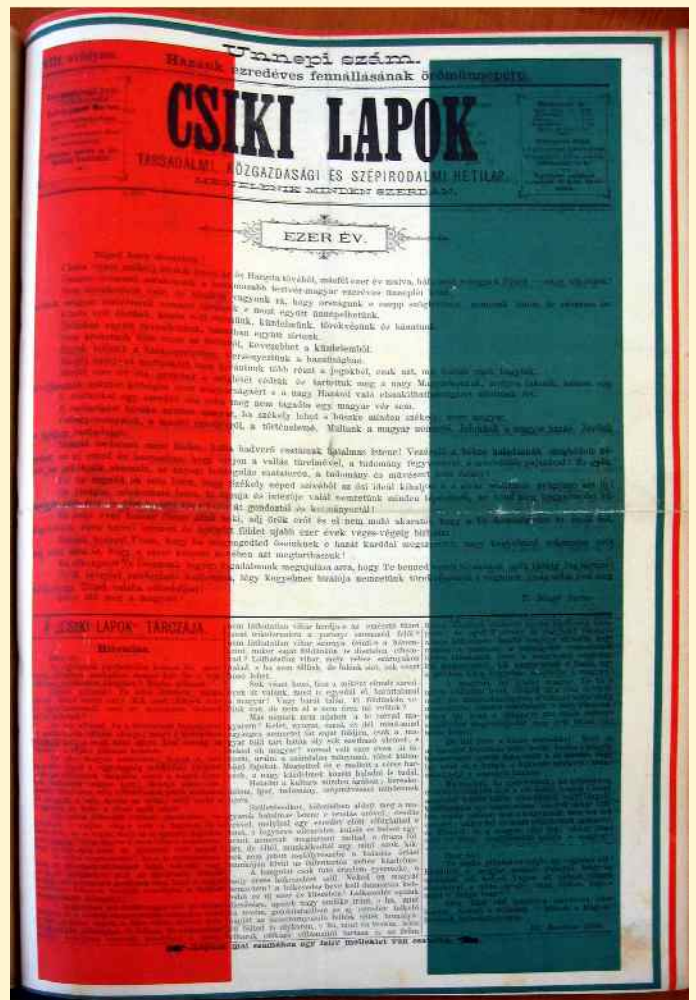
„*Hazánk ezredéves fennállásának ünnepére”
A Csíki Lapok ünnepi számának címlapja*

pedig a késői órákban száz keresztelő sem mozdíthatná ki megszokott otthonából. Megjelent helyettük egy pár nem szerkesztőségi tag, s víg tóztok kísérték a lap megjelenése feletti örömet.”

A *Csíki Lapok* 1888. december 25-én megjelent mutatványszámában a szerkesztő megfogalmazta a lap célját és irányát: „*Csikmegye érdekeit az általános cultura különböző ágazataiban megvilágítani, közérdekű és napi kérdéseinket megvitatni, ezek iránt a talán szunnyadó figyelmet felkelteni, társadalmi erkölcsünket művelni, és magasabb színvonalra emelni, egyesületi életünket felkarolni, és azokba több eleveiséget önteni, népnevelési és tanügyünket nagyobb és nagyobb érvényre juttatni, a közgazdaság különböző fázisait éles figyelemmel kísérni.”*

A lap társadalmi, közgazdasági és szépirodalmi lapnak nevezte magát. Minden szerdán jelent meg. Kezdetben tartózkodott a politikától, aminek oka, hogy az alapítók egy politikai lap indításához szükséges kaucióval nem rendelkeztek. A *Csíki Lapok* leginkább az előfizetésekből tartotta fent magát, kezdetben alig találok reklámot a lap utolsó oldalán. A csíki reklámjellegű hirdetések mellett gyergyószentmiklósi és székelyudvarhelyi kereskedők vagy iparosok hirdetései is megtalálhatóak a lap hasábjain, később azonban ezek eltűnnek, helyüket a budapesti vagy más nagyvárosi cégek reklámjai foglalják el.

A lap figyelme elsősorban a közérdekű kérdések megvitatására összpontosult. Oldalain helyet kapott a megyei élet ismertetése, a kivándorlás ügye, a csíki vasút, a kocsmajog

könyvtárnak, hangversenyeremnek. A névtelen szerzőtől megfogalmazott álomból mára nem sok valósult meg.

A Ferenc Ferdinánd ellen 1914. július 28-án elkövetett sarajevói merénylet a meglepetés erejével hatott. Az első híradás a merényletről az 1914. július 1-jei lapszámban jelent meg *Bomba és revolver* címmel. 1914. július 29-én a 31. szám közli a csíkszeredaiakkal a Szerbia elleni hadüzenetet és Ferencz József *Népeimhez* intézett szavait, amelyet a *Budapesti Közlöny* rendkívüli számából vett át a lap. A lap beszámol a hadüzenetnek a városlakók körében kiváltott hangulatáról. Érdemes szó szerint idézni: „*Kedden este 10 órakor híre jött, hogy Szerbiának megüzentük formálisan is a háborút. A város, már jórészt lenyugodott, de a hír annyira felvillanyozta a még sétáló közönséget, hogy csakhamar, nagy csoportokba verődve, zajos énekszóval, rendkívül lelkes hangulatban bejárták a várost, mindenütt éltetve a háborút. [...] A közönség sokáig éljenezte a háborút, általában oly lelkes hangulat uralkodott, aminőre példa alig volt. A mindinkább felszaporodott közönség felkereste a Hutter-szálló előtt Nagy Pál zászlóaljparancsnokot, éljenezte honvédeinket és a katonaságot. Nagy Pál szintén lelkesítőleg szólott a közönséghez, amely nem sietett késő éjjeli nyugalomra térni, bizonyoságot tve ezzel is, hogy az országnak ilyen népszerű háborúja alig volt.*”

A *Csiki Lapok* 1914-ben, a háború első napjaiban 2 oldalas rendkívüli kiadványokban jelent meg. Napra készen tudósították a közönséget a háború fontos eseményeiről, a legfontosabb kormányrendeletekről. Két hónap után, 1914. október 7-től a *Csiki Lapok* ismét a régi formájában jelent meg, négy oldalon. A rendkívüli kiadásokkal azonban később is találkozhatunk, ha nagyobb háborús eseményekre került sor, mint például az orosz csapatok visszaszorítása 1915 tavaszán az uzsoki hágónál.

Az 1915-ös évvel véget ért a *Csiki Lapok* történetében egy 16 éves korszak, amelyet dr. Fejér Antal felelős szerkesztő, majd főszerkesztő egyénisége határozott meg. Fejér Antal 1915. június 20-án meghalt a segesvári kórházban. A felelős szerkesztői pozíciót ezt követően dr. Élthes Gyula töltötte be.

Az 1916 augusztusában bekövetkezett román támadás komoly következményekkel járt. A *Csiki Lapok* az 1916. augusztus 23-án megjelenő 34-ik szám után 1916-ban már

nem tudott megjelenni. A szerkesztőségi tagok, akárcsak Csík vármegye lakosságának nagy része, elmenekültek a román támadás elől. Csíkszeredába a román hadsereg 1916. szeptember 9-én vonult be és egy hónapot tartózkodott a városban, a kivonulása alkalmával gyűjtogatásokra került sor. A város a Keleti-Kárpátokban zajló harcok következtében belső hadtérnek számított, a lakosság ezért csak 1917 tavaszán térhetett haza.

A *Csiki Lapok* 1917. február 28-án jelent meg ismét. A felelős szerkesztő továbbra is dr. Élthes Gyula. Egy későbbi lapszámban Szigeti Rezső így írt a hazatérés első impresszióiról: „*Virágzó város, eleven, egészséges és jólétben úszó társadalommal – még néhány hónap előtt –, ma felpörkölve, teljesen kirabolva és a szó legteljesebb értelmében legázolva álmodozik a feltámadásról. Itt alapos munkát végzett a Belzebub ellenség. A kilométeres hosszú főtutakon alig látni falakat, s ami van, azt is le kell bontani mihamarább, hogy ne veszélyeztesse a járókelők életét. ... Három hétig égett a város, és még akkor is füstöltek az üszkők, amikor a visszatérő első fecskék, a közigazgatás emberei hazaértek.*”

A papírhány miatt a lap csak két oldalon jelent meg. Igyekezett olvasóit tudósítani a Gyimesekben és az Uz völgyében folyó harcokról. De megjelentek az első híradások az oroszországi forradalmi megmozdulásokról. 1917. május 9-től, a 11. lapszámtól a lap ismét négy oldalon jelent meg. 1917. június 16-án a városon keresztülutazott autóval IV. Károly magyar király és osztrák császár, aki a moldvai front meglátogatására érkezett. A király és a kormány is segítséget ígért a városnak a háborús károk helyrehozásában.

A *Csiki Lapok* 1917-es évfolyamának tanulmányozását akadályozza, hogy a budapesti Országos Széchényi Könyvtárban a nevezett folyamból augusztus 1-jéig, a 23. számig találhatóak meg a lapszámok, míg a kolozsvári Egyetemi Könyvtárban csak az 1917. október 31-én megjelenő 36-ik szám található. 1918-ból már felleltük a teljes példányszámot.

1918-ban többen is betöltötték a felelős szerkesztői állást: Kohányi Gyula 1918. március–augusztus között, őt követi Daradics Félix, majd 1919-től ismét a lap élére állt Élthes Gyula.

A lap 1918-ban riadtan figyelte a felgyorsult eseményeket, a háború elvesztését, az Osztrák–Magyar Monarchia összeomlását, a budapesti forradalmi eseményeket. 1918. november 16-án a 46. lapszám arról tudósított, hogy Erdély idegen megszállás alá kerül, így Csík vármegyében is román megszállás várható. A lap felhívja a lakosság figyelmét, hogy az ellenséges csapatokat békésen fogadják. November végén megkezdődött Csík vármegye megszállása, november 26-án, délben 2 órakor a román csapatok bevonultak Csíkszeredába.

A lap történetében új korszak kezdődött. Élthes Gyula irányításával a *Csiki Lapok* a kisebbségi lét lehetőségei, illetve egy új állam keretei közt, a cenzúrával vesződvé igyekezett védeni a helyi magyarság érdekeit.

Gidó Csaba

